

ÜNİVERSİTELERİN UZAKTAN EĞİTİMDE YENİ DÖNEMİ VE HAZIRLIK EKSİKLİKLERİ

14.12.2020

Uzaktan Eğitime Geçiş

Dünyayı etkisi altına alan pandemi nedeniyle 2019-2020 eğitim ve öğretim yılının bahar döneminde üniversiteler yüz yüze eğitimi bırakıp uzaktan eğitime geçmek zorunda kaldı. Uzaktan eğitim için yeterli bilgi, birikim ve altyapının olmaması bu dönemin eğitim açısından verimsiz geçmesine neden olurken birçok öğrencinin de bu tecrübesizlikler sonucu yaşanan aksaklıklar sonucunda mağduriyetler yaşamalarıyla sonuçlandı.

Bu dönemde;

- Ders işleme tarzında belirsizlikler,
- Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde oluşan belirsizlikler,
- Eğitimin devamlılığında ortaya çıkan belirsizlikler,
- Öğrenciye güvensizlikten kaynaklı aşırı tedbirler,
- Teknik altyapı sorunları,
- Öğrencilerin teknolojik imkanlara erişememesi,
- İletişimsizlik gibi sorunlar yaşanmıştır.

Ve birçok üniversitede öğrenciler mağdur olmuş akademisyenlerse zor durumda kalmıştır.

(Arayüz Kampanyası 2020)

Yeni bir sistemin gelişi ve denemeler birçok tartışmayı da beraberinde getirdi. Salgının seyrinin nasıl olacağından bağımsız olarak uzaktan eğitimin bu dönemden sonra hayatımızda eski döneme nazaran daha fazla var olacağı ortak bir kanaatti. Öyle ki bu sistemden memnun olmayan ve yüz yüze eğitimi savunanlar bile uzaktan eğitimin geçici bir durum olmadığını kabul ediyorlardı. Bahar dönemi iyi-kötü tecrübeleriyle sona erdi ve araya bir yaz tatili girdi. Salgının tehlikesinin azalmadığının gözlenmesiyle beraber uzaktan eğitimin hayatımızda kalıcı olacağına dair genel kanaat her koşulda üniversitelerin yeni dönem için gerekli hazırlıkları yapmasını gerektirmekteydi. Ayrıca bu genel kanaate ek olarak YÖK 30 Temmuz tarihli “Küresel Salgın Sürecinde Yeni Normalleşme” raporu ile salgının sürecinden bağımsız olarak örgün eğitimde yüz yüze programdaki derslerin %40’a kadarının uzaktan öğretimle verilmesine dair bir karar almıştır. Hal böyleyken üniversitelerden önceki dönem yaşanan sorunların tekrarlamaması adına çalışmalar yapıp her koşulda yeni döneme hazırlıklı başlaması beklenmekteydi.

2020-2021 Eğitim Öğretim Dönemi Sorunları

2020-2021 eğitim ve öğretim yılının güz dönemi salgının tehlikesi devam ettiği için üniversiteler yine uzaktan eğitime devam etme kararı aldılar. Ancak bu kararla birlikte üniversitelerin bu döneme hazırlıksız oluşu anlaşıldı. Çeşitli üniversitelerde öğrenciler bu sorunları dile getirdiler. Bu sorunlara örnek vermek gerekirse;

- Dönemin nasıl ilerleyeceğine dair bilgilendirme yapılmayan üniversiteler oldu (Namık Kemal Üniversitesi, Trakya Üniversitesi)
- Ders seçim süreçlerinde sistemleri çöken üniversiteler oldu. Çöken sistemlere karşı mücadele ederek seçim yapmak zorunda kalan öğrenciler oldu. (Bülent Ecevit Üniversitesi/Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi/Galatasaray Üniversitesi/Kocaeli Üniversitesi)
- Dersler sırasında sistemi çöken üniversiteler oldu. (Anadolu Üniversitesi/Ankara Üniversitesi/Akdeniz Üniversitesi/Bandırma Üniversitesi/Bülent Ecevit Üniversitesi/Çukurova Üniversitesi/Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi/İnönü Üniversitesi/İstanbul Üniversitesi/Mersin Üniversitesi/Pamukkale Üniversitesi/Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Sınavlar sırasında sistemi çöken üniversiteler oldu.
- Yüz yüze eğitimin olduğu geçtiğimiz dönemlerde uzaktan eğitim veren üniversiteler de sorun yaşayan üniversiteler arasına girdi. (Anadolu Üniversitesi/Ankara Üniversitesi/İstanbul Üniversitesi)

Alt yapı eksikliğinden kaynaklanan bu sorunlar üniversitelerin hazırlık yapmaları gereken süre içinde yeterli çalışmayı yapmadıklarını göstermektedir. Teknik hatalar yerine iptal olan ders veya sınavların telafisinin yapılması önemliyen sorunu ortadan kaldırmamaktadır. Aynı sınava birden fazla girmek zorunda kalan öğrenci yine zorluk çekmektedir. Diğer taraftan planlı vakitte teknik sıkıntılardan dolayı (plansız/habersiz) yapılamayan, ertelenen ders veya yapılsa bile derse katılamayan öğrenci için bu durumun sıklıkla yaşaması planlı bir yaşamının olması önünde engel teşkil etmektedir. Her değişen ders saati ile kendi programını yeniden düzenlemek zorunda bırakılmaktadır.

Bu dönem yaşanan önemli bir diğer sorun ise dönem ortasında yapılan sınav açıklamaları olmuştur. Dönem başında değil de sınav yaklaşırken yapılan açıklamalar öğrencinin neye hazırlanması gerektiğini bilmemesine neden olmuştur. Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme nasıl yapılacağı en önemli sorun. Bu konuda Eğitim-Sen tarafından düzenlenen "Kovid-19 Salgınında Geline Aşama ve Eğitim Kurumlarının Durumu" Çalıştayının Sonuç Raporunda da değinildiği üzere ölçme değerlendirme her alanda farklı olmalı ve uzaktan öğretim kapsamında yapılan sınavlar adil değil. Çünkü öğrencilerin içerisinde bulunduğu sınıfsal, sosyal, coğrafi eşitsizlikler gibi hâlihazırdaki eşitsizliklerin derinleşmesine neden oluyor. Bir dersin uzaktan öğretime göre hazırlanabilmesi için ciddi sayıda destek personele ihtiyaç bulunmakta, Türkiye’de böyle bir destek hizmet ise yok denecek düzeyde. (Eğitim-Sen 2020)

Bununla birlikte üniversitelerin sınavlar konusunda aldıkları kararlarla ortaya çıkan sorunlar da mevcut. Bunlar;

- Sınavda önceki soruya geri dönme hakkının kaldırılması (İstanbul Üniversitesi),
- Sınavlara girmek için kamera/mikrofon zorunluluğunun getirilmesi (Haliç Üniversitesi),
- Eğitimi uzaktan verirken sınavları yüz yüze yapma kararının verilmesi (Çağ Üniversitesi),
- Sınavların önce yüz yüze olacağını açıklayıp sonra bundan son anda vazgeçilmesi (Bilkent Üniversitesi),

Yukarıda örnekleri verilen önemli kararların bir diğeri oluşturduğu sorunsal dönem ortasında alınmış olmaları. Bu kararlar uygulanması veya itirazlarla kaldırılması bu sürecin öğrenciyi yıprattığı gerçeğini değıştirmiyor. Üniversitelerin uygulamalarına belirsizlik hâkim olmamalı, kurallar önceden belirlenmiş ve bilgilendirilmesi yapılmış olmalı. İçinde bulunduğumuz sürecin öngörülebilir olması ve uygulamada durumun hala bu şekilde olması önceki dönemden yeterince dersin alınmadığı, vaktinde yapılması gereken hazırlıkların yapılmadığı ve aynı hataların tekrarlandığını göstermektedir.

Çözüm Yerine Aşırı Tedbirler

Sorunların çözümü ve buradan kaynaklanan eksikliklerin giderilmesi yerine sorumlulukların önemli bir kısmının öğrencilere yüklendiğı de bazı üniversitelerde görülmektedir. Sınavların kurallarının ilanı sırasında internet kopmasından kaynaklı düşmeler vb. durumların sorumluluklarının öğrencilerin üzerine yüklenmiş olduğu görülen üniversiteler olmuştur. Tüm bu aksaklıkların sorumlusu olarak sadece öğrencileri gösteriyor olmak bir yönetim zafiyetidir. Ya da benzeri şekilde abartılı önlemlerle 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa (KVKK) aykırı tedbir ve uygulamalara başvurmak da aslında yönetsel açıdan süreci idare ettiremiyor olmanın bir uzantısıdır. Öğrencilerle iletişim kurmayan, onların sorunlarına çözüm önerileri getirmeyen yönetimler bunun yerine tüm sorumlu öğrencilermiş gibi hareket etmekte ve öğrenci dostu olmayan politikalar güdülmektedir. Bu alanlarda yaşanan teknik sorunlar ve altyapı eksikliklerini gidermekte öğrenciler sorumlu değil sorun yaşayan kesimdir.

Eğitime Erişim Sorunu

Öğrencilerin ekonomik nedenlerle dijital araçlara, internete ulaşımındaki engeller öğrenme sürecini kesintiye uğrattı. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD), COVID-19 Salgınında Eğitim 2020 başlıklı raporu, ülkelerde giderek derinleşen fırsat eşitsizliğinin eğitim alanındaki yıkıcı etkisini gösteren verilere sahiptir.(OECD (2020)).

Pisa 2018 Raporuna Göre Öğrencilerin Evlerinde Sahip Olduğu İmkanlar

	Belirtilen İmkanlara Sahip Öğrencilerin Oranı (%)	Ankete Katılan Toplam Öğrenci Sayısı
Çalışma Masası	89.6	6807
Kendinize Ait Oda	74.6	6798
Çalışmak İçin Sessiz Bir Yer	87	6792
Eğitim Amacıyla Bilgisayar	66.7	6795
Eğitim Yazılımı	45.5	6581
İnternet Bağlantısı	75.9	6800
Okul Çalışmaları İçin Kaynak Kitaplar	88.1	6776
Televizyon (En Az Bir Tane)	99.2	6830
İnternet Erişimi Olan Cep Telefonu (En Az Bir Tane)	97.1	6783
Bilgisayar (En Az Bir Tane)	71.1	6815
Tablet Bilgisayar	53.7	6814

Kaynak: [TEDMEM](#)

Bu alanda ortaya çıkan sorunları detaylıca ele alan bir diğer çalışma ise TEDMEM tarafından hazırlanan raporda şu şekilde ele alınıyor;

- Yükseköğretimde eğitimin sürekliliğinin sağlanması sürecinde yönetim boyutunda sorunlar yaşanmıştır.
- İnternete erişim ve teknolojik imkânlardaki yetersizlikler uzaktan öğrenmenin etkililiğini olumsuz etkilemiştir.
- Üniversitelerin dijital alt yapı, kapasite ve deneyimleri uzaktan öğretim sürecine uyumda farklılık göstermiştir.
- Uzaktan öğrenmenin etkililiği ile ilgili belirsizlikler söz konusudur.
- Uygulama eğitimleri, laboratuvar çalışmaları ve uygulamaya dayalı araştırmalar sekteye uğramıştır.
- Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sağlama yeterlikleri öğretimin niteliğini etkilemiştir.

Ne Yapılmalı?

1 Bilgisayarlardan alınan KDV kaldırılmalıdır.

2 Devlet ihtiyaç sahibi ailelere ve öğretmenlere ücretsiz bilgisayar vermelidir.

3 İnternet, düşük gelirli ailelere ve öğretmenlere ücretsiz olmalıdır.

4 Televizyonu olmayan 759.493 hanedeki öğrenci televizyona kavuşturulmalıdır.

5 İnternete erişemeyen 3.037.000 öğrenci internete kavuşturulmalıdır.

Üniversitelere ayrıca bilimsel, mali ve idari özerklik sağlanmalı

Üniversitelerin bilimsel özerkliklerini geri kazanmaları özellikle;

- İfade özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesi,
- Akademinin daha rahat gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Mali özerkliğini yeniden sağlamasıyla;

- Bütçesini daha iyi yönetebilecektir,
- Planlamalarını daha sağlıklı ve kendine özgü yaparak eksiklerini gidermek için kullanabilir.

İdari özerklik için;

- Rektör atamalarının yerine yeniden rektör seçimleri gelmeli
- Üniversitede öğrenci konseyleri yeniden oluşturulmalı ve üniversite kararlarında fikri alınarak temsil edilmelidir.

Kaynakça

Arayüz Kampanyası. 2020. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Deneyimleri . STK Araştırması, İstanbul: Arayüz Kampanyası.

TEDMEM. (2020). COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri (TEDMEM Analiz Dizisi 7). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

OECD (2020). A framework to guide an education response to the covid 19 pandemic of 2020. Nisan 2020,
https://www.hm.ee/sites/default/files/framework_guide_v1_002_harward.pdf

İzlemedeyiz Derneği. 2020. Doğruluk Payı. 12 Ekim. Erişildi: Aralık 13, 2020.
<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-uzaktan-egitim>.

Eğitim-Sen. 2020. SALGINDA GELİNEREN AŞAMA VE EĞİTİM KURUMLARININ DURUMU RAPORU. Çalıştay Raporu, Eğitim-Sen.